

С Т А Н О В И Щ Е

От: Проф. д-р Синиша Зарич

Университет на Белград, Сърбия, Факултет по икономика

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Икономика и управление (индустрия) в СА „Димитър А. Ценов“ – Свищов

Автор на дисертационния труд: Гордана Васе Стойменович

Научен ръководител: Проф. д-р Любчо Минчев Варамезов

Тема на дисертационния труд: „Използване на Lean инструменти в компаниите от автомобилната индустрия на Република Сърбия“

Основание: Заповед на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов №493 от 06.07.2020 г. и Решение на Научното жури, взето на Първо заседание, проведено на 17.07.2020 г.

I. Общо представяне на дисертационния труд

1. Предмет на изследване

Ролята на Lean системата в процеса на подобряване на резултатите в компаниите, принадлежащи към автомобилния сектор на икономиката на Република Сърбия.

2. Обем

Обемът на дисертацията е 173 страници, включително 8 страници списък на литературните източници.

3.Структура (увод, изложение и заключение)

Дисертационният труд включва основни части, предхождани от увод. След основните глави докторантът формулира своите заключения. Глава I е посветена на производствените системи, традиционни и Lean. След преглед на традиционната производствена система, докторантът представя характеристики на концепциите, развитието и основните принципи на Lean производството, като идентифициране на стойността, създаване на стойностни вериги и поле на приложение. Във Втора глава (бихме могли да кажем една от двете основни части на докторската дисертация) докторантът разглежда най-важните инструменти, които могат да се използват за усъвършенстване на Lean производството. Налице са точни анализи на основните инструменти, които могат лесно да се видят и откроят. Сред тях са: 5S (6S), IS, 2S, 3S, 4S, 5 и 6S и TPM. Този анализ е последван от представянето на SMED инструмента, завършва се с Lean Six Sigma програма (специално внимание е отделено на статистическите аспекти на концепцията Six Sigma).

4. Използвана литература

В дисертацията са използвани 91 литературни източника на кирилица и латиница, както и 10 интернет източника.

5. Приложения

Като допълнение към дисертационния труд са представени 3 приложения.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

1. Преценка на актуалността на разработвания в дисертацията научен проблем и формулираните: предмет и обект, докторска теза, изследователски цели, задачи и методи на изследване, яснота и аргументираност на идеите, открояване на новостите

Lean системата е един от основните подходи в усилията за подобряване на ефикасността и ефективността на производствените процеси. В следствие на трите десетилетия развитие на системата, към настоящия момент са налице богата литература и редица ценни източници. Дисертантът се е позовал на тях, като по този начин избраната тема е добре подкрепена от съществуващата съвременна литература.

Автомобилният сектор на сръбската икономика има добри традиции, още преди Втората световна война. Към момента оборотът на автомобилния сектор е около 3 милиарда евро годишно. Само в периода март 2019 г. – март 2020 г. инвестициите в сектора са около 790 miliona euro. Това е добър аргумент в подкрепа на значимостта на избраните тема и област на изследване, особено за икономиката на Република Сърбия. Докторантът е представил резултатите от изследването. То е направено с цел да се идентифицира степента на внедряване на Lean системата в автомобилната индустрия на Република Сърбия, както и в каква степен Lean философията се разбира от основните заинтересовани страни. Резултатите са представени по ясен и точен начин.

2. Анализ на степента на разработеност на изследваната проблематика от други учени и доколко е отразено собственото отношение на автора по разглежданите въпроси

На практика докторантът прави богат преглед на литературата. Всички основни автори в изследваната област и техните приноси са отразени в текста, представен в докторската дисертация.

3. Мнение за обема на дисертационния труд

Обемът на дисертацията (173 страници) отговаря на стандартите за докторска дисертация в областта на икономиката и социалните науки.

4. Мнение за качеството и броя на предложения илюстративен материал – схеми, графики, таблици и др.

Текстът на докторската дисертация е илюстриран с 50 таблици и фигури (по-точно: 21 таблици и 29 фигури).

5. Мнение относно научна, езикова и стилова редакция – издържаност на научния апарат, наличие на отклонения, повторения, на логически противоречия, съразмерност на частите и т.н.

Дисертацията е написана по ясен начин, с добро съотношение между главите и подразделите им, като са избегнати излишни твърдения и коментари.

6. Преценка на коректността и необходимостта от статистическа обработка на емпирични данни – изчислителни процедури, значещи цифри и др.

Статистическият анализ е правилен. Емпиричните резултати се следват от ясни заключения и твърдения.

7. Мнение доколко кандидатът е спазил правилата на научната етика (некоректно цитиране на литературните източници, публикуване на един и същ ръкопис на различни места, плагиатство, новият проблем „copy-paste“ в научното творчество)

Няма признания за злоупотреба с научни източници (вкл. „copy-paste“ проблем).

8. Мнение доколко авторефератът отразява точно и пълно труда

Авторефератът се фокусира върху най-важните страни на работата, отразявайки правилно дисертационните акценти и заключения.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

1. Съдържа ли предлаганият текст развитие на съществуващи и/или издигане на нови научни идеи и резултати с мнение за тяхната значимост;

Дисертационният труд предоставя теоретично-критически анализи на Lean концепцията – тема, която често е обект на съвременни научни трудове. Дисертантът е предложил, чрез направеното проучване и представления въпросник, нов поглед и разбиране на възможностите (и

ограниченията) на концепцията на Lean системата. За да илюстрираме това мнение, нека споменем резултатите от проучването, показващи мненията на работниците относно предизвикателствата пред техните работни места. Това означава, че мениджърите трябва да се погрижат да променят фокуса от техническа гледна точка към акцент върху човешките ресурси, внимвайки във философията на управлението на промените.

2. Има ли данни, че предложените идеи и резултати вече са намерили отзук и признание в специализираната научна литература

Темата на докторския труд е дисертабилна, привличаща вниманието както на академичната общност, така и на представителите на практиката. Част от междинните резултати са предмет на редица статии/приноси, които докторантът е публикувал самостоятелно или в съавторство.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

Дисертационният труд отговаря на всички изискуеми критерии за научна разработка от този вид. В резултат на добрата координация и с менторството на проф. д-р Л. Варамезов материалът представя сериозен анализ, обогатяващ литературата по тази важна за управленската теория и практика тема. Предложение към докторанта за бъдещи научни разработки е да продължи и задълбочи с емпиричните изследвания, като направи разграничение в резултатите за местните компании и преките чуждестранни инвестиции, с цел идентифициране на възможни различия в начина на прилагане на Lean системата.

V. Обобщено заключение и становище

Докторската дисертация е разработена в съответствие със стандартите (посочени в ЗРАСРБ и ППЗРАС в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, придобиването на ОНС „доктор“.), съдържа значими теоретико-критични и емпирични анализи. Тезите и заключенията са дефинирани по ясен и разбираем начин. Прегледът на литературата дава съвременен и актуален поглед на водещите автори в областта. Дисертационният труд има специално значение и възможност за практическо приложение в рамките на сръбската икономика, имайки предвид значението на автомобилната индустрия. Дори и сега, по време на пандемията, се очакват огромни преки чуждестранни инвестиции в автомобилната индустрия на Сърбия. Lean системата и нейното прилагане със сигурност може да допринесе за подобряване на икономическите резултати на този важен сектор.

Изразявам положителната си оценка за представения дисертационен труд на тема „Използване на Lean инструменти в компаниите от автомобилната индустрия на Република Сърбия“ и препоръчвам на Научното жури, назначено със Заповед на Ректора на СА №493 от 06.07.2020 г., да присъди на Гордана Васе Стойменович образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Икономика и управление (индустрия)“, професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма „Икономика и управление (индустрия)“.

Дата: Белград ,

12.08.12. 2020 г. Изготвил становището: .....

(Проф. д-р Синиша Зарич)